

HARTSBOL

Ursprungligen var Hartsbol troligen, liksom många andra gårdar i Hålaveden, sommarviste d.v.s. ett slags sommarfäbod till gårdarna på Östgötaslätten. Den slutsatsen kan man dra då ortsnamn som slutar på -torp, -ryd, -bol med flera sannolikt röjer en tidigare förekomst av tillfälliga uppehållsplatser.

Nyodlingsepoken satte igång under tidig medeltid. Enligt Östgötalagen från slutet av 1200-talet, fick man, om man hade häradshövdingens tillstånd, göra en intaga d.v.s. inhägnat ett bestämt område med gärdesgård och där börja nybygge. Nybyggarebonden var endast "åbonde" och således ej ägare till jorden, vilken alltjämt tillhörde häradet.

År 1647 kallades gården för Harsbol. Den ägdes då liksom 3/4 av alla andra gårdar i Ödeshögs socken av Greve Per Brahe d.y. på Visingsborg. Per Brahe hade släppt ifrån sig gårdar på andra håll i landet och istället fått ett stort antal som låg närmare Visingsö, bl.a 31 gårdar i Ödeshög och däri ingick Harsbol. Vid reduktionen av Visingsborgs grevskap år 1681 indrogs Harsbol till kronan.

Vid mitten av 1700-talet sålde kronan gården och den övergick till att bli ett s.k. skattehemman, d.v.s. den självägande bonden, skattebonden, brukade jorden men fick betala skatt till kronan.

År 1766 ägdes och brukades gården av:

Sven Larsson f. 1717
Sara Persdotter f. 1725

barn:

Maria	f. 1746	Jonan	f. 1758
Lars	f. 1749	Sara	f. 1762
Per	f. 1753	Karin	f. 1766
Kerstin	f. 1756	Jonas	f. 1772

Vid tiden för storskiftet 1790, var Harsbol uppdelat i två delar vilka ägdes till 6/10 delar av Anders Jonsson och till 4/10 delar av två söner till föregående ägare nämligen Per Svensson f. 1753 och Jonas Svensson f. 1772.

Storskiftet företogs enligt följande:

Efter storskiftet bestod Harsbol av 2 gårdar, en i norr och en i söder. Syskonen Per och Jonas Svensson delar sin norra del i två enheter och således bestod Harsbol vid slutet av 1700-talet av 3 gårdar.

Den södra delen av Harsbol som efter storskiftet ägdes av Anders Jonsson delades år 1813 av ägaren Hakan Olofsson 1749 - 1838 i 2 hälfter.

Den ena tillföll sonen Jonas Håkansson 1781 - 1853.
Den andra tillföll dottern Anna Britta Håkansdotter f. 1791.

X (På cirka 50 år hade Hartsbol från att ha bestått av 1 gård, uppdelats så att den 1813 bestod av 4 gårdar med därtill hörande torp. Jag skall koncentrera mig på de 2 gårdar som kom att utgöra vad som idag (1977) kallas för Hartsbol 1:2.

1/8 mtl. den sk. Andra gården

Ägare och brukare 1816:

Jonas Håkansson 1781 - 1853
Sara Lena Persdotter 1783 - 1861

barn:

Petrus f. 1812, flyttade till Sunneby 1847.
Carl Johan f. 1819, gifte sig 1848 med Johanna Sofia Svendsdotter.
Maja Stina f. 1808, gift med drängen C.A. Pettersson vilka utflyttade 1840.

Föregående ägaren Håkan Olofsson 1749 - 1838 och h.h. Kristina Jaensdotter 1758 - 1831 bodde hos sonen på undantag.

Efter Jonas Håkanssons död 1853, flyttade sonen Carl Johan Jonsson med fru och barn och gården såldes.

Ägare och brukare 1854:

Jonas Samuelsson f. 1810
Maja Stina Johansdotter 1814 - 1856

barn

Gustafa Fredrika f. 1838 Ada Maria f. 1852
Herman Albin f. 1844 Carolina f. 1855
August f. 1846 Johan Reinhold f. 1856
Christoffer f. 1849

Efter hustruns död 1856, flyttade Jonas Samuelsson med barn och sålde gården.

Ägare och brukare 1834:

Petter Järns

Nämndeman Carl Bank 1796 - 1857
Anna Stina Persdotter 1802 - 1879

barn:

Carl Villis	f. 1823	Gustaf August	f. 1837
Johanna Maria	f. 1826	Emelia Carolina	f. 1841
Johan Alfred	f. 1829		

Efter Carl Banks död 1857 delades gården mellan de fem barnen. De erhöll var sin fyrtiodels mantal.

Dottern Emelia Carolina gifte sig år 1863 med Frans Otto Danielsson. Dessa köpte samma år Johanna Marias, Johan Alfreds och Gustaf Augusts andelar i gården och ägde därefter 1/10 mtl. av densamma. Carl Villis som stod i förmyndarskap under Johanna Marias make Carl Hansson i Kushult, behöll sin 1/40 mtl.

Så är vi framme vid tiden för laga skiftet.

Byggnader på familjen Järns fastighet i Hartsbol

Bostadshus : Äldsta delen (den norra) uppförd omkr 1850. Omkring 1905 sattes veranda på huset och frontespis på övervåningen. Omkring 1920 förlängdes huset mot söder, samtidigt som flygelbyggnaden revs. 1939 tillbyggdes hallar i 2 våningar samt frontespis mot baksidan. 1959 moderniserades byggnaden med centralvärme WC och badrum. De båda norra rummen har fortfarande kvar mycket av sitt gamla utseende.

Ladugård loge och stall : uppförd omkring 1880 efter att gammal ladugård brunnit ner. Längre visste man inte orsaken till branden. Men långt efter att familjen Danielsson, som ägde gården vid branden, sålt gården, fick de ett brev från en gammal dam bosatt i Nord Amerika. Hon hade vid 1880 talet varit piga vid gården i Hartsbol. En sen kväll gick hon för att se till djuren i ladugården. Hon råkade då välta den lampa hon hade med sig, så höet fattade eld. Hon blev då så chockad att hon sprang tillbaka till boningshuset, gick till sängs och berättade inte för någon att elden tagit sig i ladugården. Hon hade länge buret på sin hemlighet men skrev till familjen Danielsson att hon inte ville dö utan att berätta sanningen och be om förlåtelse.

Vidare har det på baksidan av ladugården funnits ett drevhus för en oxvandring, vilket revs i slutet på 1970-talet.

Magasinsbyggnaden byggdes ungefär samtidigt som flygelbyggnaden revs. Det är inte omöjligt att de timmerstockar som finns i den byggnaden kommer från den gamla flygelbyggnaden.

X
Ägare och brukare 1856:

Carl Johan Jonsson f. 1819 (vars far ägde gården 1813-1816)
Johanna Sofia Svendsdotter f. 1824

barn:

Maria Kristina	f. 1849	Anders Oscar	f. 1856
Carl Gustaf Herman	f. 1850	Ernst Victor	f. 1859
Johan Adolf Ferdinand	f. 1852	Amanda Augusta	f. 1861
Frans Alfred	f. 1854	Albin Teodor	f. 1864

1/8 mtl Nuvarande huvudgården

Ägare 1807:

Petter Persson i Öninge.

Brukare 1807:

Jaen Månsson 1767 - 1836
Lisa Persdotter f. 1757

Brukare 1820:

Per Skilling f. 1786
Greta Johansdotter f. 1782

Brukare 1821:

Peter Jonsson f. 1795
Lena Kristina Hansdotter f. 1800

Dessa utflyttade till Munkeryd 1824

Brukare 1825:

Johannes Nilsson f. 1791
Carin Andersdotter f. 1784

Dessa utflyttade till Stavreberg 1829.

1829 delades gården upp i 2 brukningsenheter.

Den 1:a brukades av:

Jonas Petter Persson f. 1807
Stina Greta Nilsson f. 1809

Den 2:a brukades av:

Karl Anders Pettersson f. 1809
Maja Stina Jönsdotter f. 1808

Carl Jonsson sålde 1864 sin 1/8 mtl. till Carl Fredrik Johansson i Kulltorp, mera känd som "Kalle i mjölboa". Denne sålde i sin tur gården 1866 till Frans Otto Danielsson. F.O. Danielsson köpte 1869 Carl Villis Karlsson - Banks fytiondels mtl. genom förmyndaren Carl Hansson.

Ägare och brukare 1869 av 1/4 mtl Hartsbohl:

Frans Otto Danielsson f. i St Aby 1839
Emelia Carolina Bank f. i Hartsbol 1841

barn:

August Emil Ferdinand f. 1864 reste till Nordamerika
Carl Otto f. 1869 reste till Nordamerika
Johan Alfred Gilbert f. 1871 reste till Nordamerika
Gustaf Albin f. 1873 reste till Nordamerika
Oscar George f. 1879
Adolf Tino f. 1882

*- Kom han hem?
1898 kommer
Carl Otto D.
till Bultsbohl!*

Frans och Emelia sålde 1911 gården till sin son Oscar George. Makarna bodde kvar i Hartsbol till sin död.

Ägare och brukare 1911:

Oscar George Danielsson 1879 - 1964
Lovisa Hjertstedt 1884 - 1957

barn:

Verner
Gerda gift m. K.E. Johansson Vallby
Anna gift m. H. Ström Lindeberg

Oscar och Lovisa sålde 1927 hartsbol och flyttade till Järnstad.

Ägare 1927:

Claes August Jern i Skälaby 1862 - 1936
Hulda Rosina Johansdotter 1854 - 1936

Dessa arrenderade ut gården till sin son Petter Jern och sålde den 1932.

Ägare och brukare 1932:

Petter Paul Jern f. i Skälaby 1900
Hilda Amanda Wigh f. i Jusseryd 1897

barn:

Paul Sture f. i Jusseryd 1926, gift m. V Fransson
Bultsbol
Stina Maria f. i Jusseryd 1927, gift m. S. Jakobsson
Sestorp.
Inga-Lisa f. i Hartsbol 1929, gift m. A Nyberg
Gräsberg

Petter och Hilda överläter 1973 gården på sina barn.

Hartsbol vid
vägen mellan Ödeshög
och Morliden.
Ekonomi byggnad
uppförd 1888

Mångårdsbyggnaden
1850
är uppförd ca 1880.
Därefter tillbyggd
ett flertal gånger.

Det enda som
återstår av bygg-
naderna på den sk
"andra gården" är
den raserade
jordkällaren.

